

Teei n Taabo Aika Tabu

Iroun Beretitenti Thomas S. Monson

Te reitaki ma Tamara are i Karawa—n raonaki ma ara tataro Nakoina ao Ana kairi nakoira—e riai bwa ti aonga ni kona ni katoki angibuaka ao katakira n te maiu aei.

Tariu ao mwaaneu aika tangiraki, ti a tia n ongora nakon rongorongou aika tamaroa n te ingabong aei, ao ti kakaitau irouia naake a tia n taetae. Ti rangin ni kukurei ngkai manga raora n te tai aei Unimwaane Robert D. Hales ao n namakina ae raioiroi riki. Ti tangiriko, Bob.

Ngkai I a tia ni kamatebwaia raoui te bwai are n na taekinna nakoimi n te ingabong aei, e a tia n anaaki nanou bwa n na tibwauai iango ao namakin tabeua ake I taku bwa a na kakawaki ao ni uaana nakoimi. I tataro bwa n na kairaki n au taeka.

I a tia ni maeka iaon te aonaaba aei inanon 84 te ririki ngkai. N angani ngkami tabeua rongorongou, I bungiaiki n te ririki are e moan kakiba iai te wanikiba ae temanna kaina Charles Lindbergh n aki tokitoki mai New York nako Paris n te intin ae ti teuana, te wanikiba ae ti teuana kaintekatekana ma baina ae ti teuana. E rawata te bwai ae bitaki man te tai anne n te maan ae 84 te ririki. E a maan ngkai imwiin te tai are a mwananga iai aomata nakon namwakaina ao n oki. Ni koauana, bwaai n rabakau ake aki koaua ngkoa, ngkai a bon koaua. Ao te koaua anne, te kaitau nakon bwaai n rabakau n ara tai, e rangin ni birimwaaka bitakina n te aro are ti aki kona n teimatoa ni bwaati aroia—ngkana ti kona n irii ni kabane. Ngaira ake ti uringa te tareboon ma wiirana ibukin orean nambwana ao taibi n te bai, bwaai n rabakau n taai aikai a rangin ni kamimi aroia.

Katei aika raraoui irouia aomata a tia ni bitaki n te tai ae waekoa. Katei ake n te taina bwa aki raioiroi ao n aki itiaki aki n ae a ti bwainaki ma e taraaki irouia aomata aika mwaiti bwa a kariaiakaki.

I warekia n te tai ae aki maan n nako inanon te *Wall Street Journal* te rongorongou mairoun Jonathan Sacks, aia mataniwi n tia reirei kaain Britain. Irarikin bwaai tabeua, e koroia—ao N na taekinna: “E kaniia ni kabane aomata i Maeao n te 1960 n iai te bitaki ae karina n aron katei aika tamaroa, kamaunaan ni kabane tuua ibukin katein te aba ae a riai aomata ni kateimatoai. Aneneia Beatles te bwai ae ko kainnanaoia bon ti te tangira. Katein te aba n Iuta ao ni Kiritian aika tamaroa e kamaunaaki. N ana tabo e roko [te taeka ae bwainaki]: *[Karaoa] ane e na bongana ibukim*. Tuua ake Tebwina a manga koreaki riki bwa Tebwina iango aika Karioaki.”

Rabbi Sacks e kabwarabwara ma te nanokawaki bwa:

“Ti a tia ni kabuai reireiakira aika tamaroa n aki iangoa te kanganga ngkai ti a tia ni kabanebuakai kaubwaira. . . .

“Tai mwakoron te [aonaaba] aika bubura are a tara te aro bwa bwaai ibukin taai aika a tia n nako ao akea iangoan katei ake e na kaungaia aomata ni kabooi bwaai, kabanea te mwane, bwain kunnikai aika kabwakabwaka, ao ni kainikatonga bukina bwa ti riai ni karaoia. Te rongorongong bwa te katei ae riai e aki bwainaki, katei aika riai bon ibukiia aomata aika mamara, ao te kabanea ni kakawaki n tua bon ‘Tai kariai am bure bwa a na kuneaki irouia tabeman.’”¹

Tariu ao mwaaneu, aio—ma te kananokawaki—e kabwarabwara aron te aonaaba ni katobibira. Ti raraoma ni koaua ao ni iangoia bwa ti na kanga n tokanikai n te aonaaba aei? Tiaki. Ni koauana, iai ni maiura ana eungkerio Iesu Kristo, ao ti ataia bwa te maiu ae riai e tuai ni bane taia, bwa kateira aika riai a mena ikekei ni kairiira, ao bwa ti na bon bukinaki ibukin oin ara mwakuri.

E ngae ngke e a bitaki te aonaaba, ma ana tua te Atua a teimatoa. A tuai bitaki, a na bon aki bitaki. Tuua ake Tebwina bon taian—tua. *Tiaki* bwaai aika katautauaki. Boni bwaai aika riai n te bong aei n aron are ngke E a anganiia natin Iteraera te Atua. Ngkana ti tii kakauongo, ti ongo bwanaan te Atua, n taetae nakoira ikai ao ngkai:

“Ko na tai Atuana te Atua temanna irarikiu.

“Ko na tai karaoa am bwai te boua ae karaki.

“Ko na tai atonga aran Iehova ae Atuum ni bakanrereia.

“Ko na uringa te bong ae te Tabati, n tabuia.

“Ko na karinea tamam ma tinam.

“Ko na tai kamateia aomata.

“Ko na tai wene ni bure.

“Ko na tai ira.

“Ko na tai kaota aron raom n te aro ni kewe.

“Tai mataiakina ana auti raom.”²

Te tua ibukin aroarora e reke man te kariaiakaki; tiaki te bwai ae kona ni kanakoaki. E kuneaki tiaki ti inanon Tuua ake Tebwina ma inanon naba te Kabwarabwara n te Maunga, ae ti anganaki iroun Te Tia Kamaiu ngke E nakonako iaon te aba. E kuneaki n Ana reirei ni kabane. E kuneaki n taekan kaotioti n taai aikai.

Tamara are i Karawa bon ti tebo ma ngkoananoa, n te bong aei ao n aki toki. Te burabeti Moomon e tuangiira bwa te Atua “e bon aki bibitaki man akea tokina nakon akea tokina.”³ N te aonaaba aei ike taraan bwaai a bibitaki, A na teimatoa bon te bwai ae ti kona n onimakinna, te angka e ti kona n taua ni kamatoa ao n kamaiuaki iai, n te aro ae ti na aki kona ni uotaki nako nakon raan aika aki ataaki.

E kona n ae tarakia iroum naake a mena ikekei a karekea riki te kukurei nakoim. Tabeman mai i buakomi a namakina te kabaeaki man tuan te aroraro are ti iria ngaira n te Ekaretia. Tariu ao mwaaneu, I kaotia nakoimi, bwa akea te bwai ae kona ni uota te kimwareirei nakon maiura ke te rau riki nakon rabwatara nakon te Tamnei ae kona n reke iroua ngkana ti ira te Tia Kamaiu ao ni kawakin tuua. Te aeka n Tamnei anne e aki kona n reke man waaki ni kakukurei ake e rangin n irekereke iai ma bwain te aonaaba. Te Abotoro Bauro e taekina te koaua: “Ao te aomata ae bon te aro n aomata e aki kaki i nanona bwaai ake ana bwai Tamnein te Atua: bwa e taku bwa te nanobaba; ao e aki kona n atai, bwa a neneraki aroni baikai n te aro n tamnei.”⁴ Te taeka *te aomata ae bon te aro n aomata* e kona ni kaineti nakoira ngkana ti kariaia bwa ti na riki n arona.

Ti riai n taratara raoi n te katei are e a birinako man bwaai n tamnei. E kakawaki bwa ti na totokoi bwaai ake aki kaineti ma ara katei, n aki kariaia te bwarannano are ti tangiria riki—te maiu are akea tokina n abanuean te Atua. Ni bon arona, ti na bon teimatoa ni karekei kanganga, bukina bwa bon mwakoron bwai aika ririki n te maiu ae mamate. E ngae n anne, ao ti na kona n tauraori riki, n tabeakin, n reirei mai iai, ao n tokanikai iaomia ngkana e riki te euangkerio bwa aan maiura ao ana tangira te Tia Kamaiu inanora. E taekinna te burabeti Itaia, “Ao bon te raoi ana mwakuri te raoiroi, ao mwiin te raoiroi te rau ma te mwioko n aki toki.”⁵

Ngkai ngaira aika ti maeka *n* te aonaaba ma tiaki man te aonaaba, e riai bwa ti na reitaki ma Tamara are i Karawa rinanon te tataro. E tangiriira bwa ti na karaomia, E kaeka ara tataro. E kaetira te Tia Kamaiu, n are koreaki n te 3 Nibwaai 18, “kam riai n taratara man tataro n taainako, bwa mwiina ao kam kaririaki iroun Tatan. . . .

“Ngaia are kam na aki toki n tataro n tainako nakon te Tama n Arau;

“Ao te bwai are kam na butiia te Tama n arau, are e bon eti, ao kam kakoaua bwa e na bon reke, kam kakoaua bwa e na bon reke, nooria kam na bon anganaki.”⁶

I karekea au koaua ni mwaakan te tataro ngke 12 au ririki. I a tia n mwakuri korakora ni karekea teutana au mwane ao n tia ni karekea nimaua te taraa. Aio n tain te Kanganga ni Kaubwain te Aba, ngke te nimaua n tara bon te mwaiti ae bubura—riki nakon te ataeinimwaane ae 12. I anga ni kabane au maibibi, ae ikotaki nakon nimaua te taraa, nakon tamau, ao e anganai beeban nimaua te taraa. I ataia bwa iai te bwai ae onoti ae n na karekea man te nimaua n taraa, e ngae ngke I aki kona n uringa ngkai bwa tera. I iti uringa aron kakawakin te mwane anne nakoiu.

N te tai anne ao bon akea ara mitiin ni uaati, ngaia are tinau e na kanakoi ara baareka nakon te tabo ni uaati ni katoa wiiki aika tangira uaatiakiia. Imwiin tabeua te bong, batia ni kunnikai aika mwaimwai a na kaokaki nakoira, ao Tinara e na katinei iaon ara rain ni kunnikai ibukin te auti ni kamaui.

I a tia ni katuka beeban au nimaua n taraa inanon buuan au tiaeketi. N aron ae ko kona n iangoia, a kanakoaki au kawaerake nakon te tabo ni uaati ma te mwane inanon au buua. Ngke I ata te bwai are e riki, e rootai te aoraki ma te raraoma. I ataia bwa a tuoaki buua ni kabane n te tabo ni uaati imwain ae a uatiakaki. Ngkana e aki kuneaki au mwane n te tai anne, I ataia ma te koaua bwa e na bwaka man au buua n te uaati ao n aki ataaki iroun te tia mwakuri bwa antai ae na anganna te mwane anne, e ngae ngke e tangiria. Aron taraan okin au nimaua n taraa e bon matoatoa—te koaua are e kakoaua tinau ngke I tuanga ae I katuka te mwane inanon au buua.

I tangira te mwane; I kainnanao te mwane anne. I a tia ni mwakuri korakora ibukin karekean te mwane anne. I namakinna bwa bon ti teuana te bwai ae I kona ni karaoia. Ma nanou ae rangin n ingainga I okira Tamau are i Karawa ao n tang nako Ina bwa E na kawakina au mwane are inanon au buua ni karokoa ae a oki ara kunnikai.

Uoua boong aika rangin n abwabwaki, ngke I ataia bwa e a roko ana tai te turaki ni kaoki ara kunnikai, I tekateka irarikin te winto, n tataninga. Ngke e tabeka rake bukina te turaki, ao buroou e bukibuki. N te tai are a rin kunnikai n te auti, I katika au kawaerake ao ni biri nakon au ru ni matu. I karina baiu aika ruru inanon au buua. Ngke akea te bwai ae I kunea, e roko n au iango ni waekoa, ae a bua. Ao imwiina baiu a namakina te nimaua n taraa. Ngke I buutia man au buua, I rinanon te namakin ae rau. I karaoa te tataro ni kakaitau nakon Tamau are i Karawa, bukina bwa I ataia bwa E a tia ni kaeka au tataro.

Man te tai anne ao I a tia ni karekei kaekaan au tataro aika mwaiti. Akea te bong ae a tia n nako ae I tuai n reitaki iai ma Tamau are i Karawa rinanon te tataro. Bon te reitaki ae I kukurei iai—n na bon bua ngkana akea te reitaki anne. Ngkana akea iroum ngkai te reitaki anne ma Tamam are i Karawa, I kairoroiko bwa ko na mwakuri nakon te kouru anne. Ngkana ko karaoia, ao ko na bwaibwai n Ana kairi mai ieta ao ana kairi inanon maium—amwarake ibukira n tatabemaniira nako ngkana ti na tokanikai ni maiura n

tamnei n tain te mwananga ikai iaon te aba. Aeka ni kairi mai i karawa ao kairi aikanne bon bwaintangira aika E anga ti ngkana ti ukoukorii. Boni kaubwai aika kakaawaki!

I aki toki n nanorinano ao ni kakatonga ngkana e reitaki Tamau are i Karawa ma ngai rinanon Ana kairi ma ieta. I a tia n reirei aron kinakina, n onimakinna, ao n iria. E mwaiti te tai ae I a tia n riki bwa te tia karekei kairi aikanne. Teuana te atatai ae rangin n anai nano e riki inanon Aokati n te 1987 n tain katabuan te Frankfurt Germany Tembora. E a tia Beretitenti Ezra Taft Benson ni mena ibuakora ibukin te moan ke te kauoua ni bong n tain te katabu ma e a tia n okira mweengana, ngaia ae e reke au tai ni kairi nikiran tetere ake imwiina.

N te Kaonobong ao iai ara tetere ibukiiia ara membwa aika tenaan Dutch ake a mena ni mwakoron te Frankfurt Tembora. I rangin ni kina temanna ara tia kairiiri ae rianako ana mwakuri te Netherlands, te Tari Peter Mourik. Bon imwain te tetere, I karekea te namakin ae onoti bwa e na riai ni weteaki te Tari Mourik bwa e na taetae nakoia raona n Dutch aika membwa n tain te tetere ao, e na riki bwa te moan tia taetae. Ngke I aki nooria inanon te tembora n te ingabong anne. I kabuta te taeka n te beeba ae uarereke nakon Unimwaane Carlos E. Asay, ara Beretitenti n te Aono, n tuanga bwa iai te Tari Peter Mourik inanon te bootaki aei. Bon imwain te teiraki ni moana te bootaki, I karekea te rongorong mairoun Unimwaane Asay n tuangai bwa te Tari Mourik e bon *aki* roko, bwa e tabetabe n te tabo teuana, ao anne ae baireia bwa e na ira te tetere ni katabuan te tembora n te bong are imwiina ma membwa man te tabo ni buaka.

Ngke I tei n te tabo n taetae ni butimwaia aomata ao n taekina kanoan te buroukuraem, I a manga karekea naba te kairi mai ieta ae bure bwa n na katanoata aran Peter Mourik bwa te moan tia taetae. e bon kaitaraa au namakin, bukina bwa I a tibwa tia n ongo iroun Unimwaane Asay bwa te Tari Mourik bon *akea* inanon te tembora. Ibukin onimakinan te kairi anne, I katanoata te kuaea ae na anene, ao te tataro, ao imwiina I taekinna bwa ara moan tia taetae bon te Tari Peter Mourik.

Ngke I oki nakon au kaintekateka, I karekea taraan Unimwaane Asay; I nooria n ubuna te raraoma. Imwiina e tuangai bwa ngke e katanoata aran te Tari Mourik bwa te moan tia taetae, e aki kona ni kakoauai taningana. E taku bwa e a tia ni karekea ana beeba ao I kakoaua bwa I a tia ni warekia, ao e aki kona n oota iai bwa bukin tera n na atonga ngkanne aran te Tari Mourik bwa te moan tia taetae, n atakina ae bon akea inanon te tembora.

N te tai are e a waaki nako aei, ao Peter Mourik e mena n te boowi n aobitin te aonon i Porthstrasse. Ngke e nang waaki te boowi aei, e waekoa n taraa Unimwaane Thomas A. Hawkes Jr, are ngaia ngkoa te tia tei ibukin te aono, ao e titiraki “Tao maanra ae ko kona ni kabutai iai nakon te tembora?”

Unimwaane Hawkes, ae kinaki n te kabubuti n ana kaa ni kauaia, e kaeka, “I kona ni uotiko nako ikekei inanon 10 te miniti! Ma bukin tera ko tangiria n nakon te tembora?”

E kaotia te Tari Mourik bwa e aki ataia bwa bukin tera e tangiria n nakon te tembora ma e ataia ae riai n nako ikekei. Ngaiia uoman a biri nakon te tembora n te tai naba anne..

N tain aia kamataku kaain te kuaea ae kakamataku, I taratara nako, n iangoia bwa n na noora te Tari Peter Mourik. I aki nooria. Ma te nano ae korakora, akea te nano n raraoma. Iai te namakin ae kakukurei, ae aki kakeweaki bwa e na bon koro bukina.

Te Tari Mourik e rin n te mataroa n rin n te tembora n te tai are e a moti iai te tataro ni kaukuuki, n tiku n aki ataia bwa bukin tera e mena ikekei. Ngke e kawaekea n ruo rikaaki n rin n te tembora, e noora tamneiu n te moonita ao e ongo bwanaau ni katanoata, “Ti na ongora ngkai iroun te Tari Peter Mourik.”

Ni mimiin Unimwaane Asay, Peter Mourik e waekoa n nakonako nakon te ruu ao n tekateka n te tabo n tekateka.

Imwiin te bootaki, te Tari Mourik ao Ngai ti maroroakina te bwai are e a tia n riki imwain ae na taetae. I a tia ni karekea te kairi mai ieta ae roko n te bong anne tiaki ti nakoiu ma nakon naba te Tari Peter Mourik. Te atatai ae rangin ni kamimi anne e a tia ni karekea te kakoaua ae I aki kona ni kakeweak n aron kakawakin te tai ni karekea te kairi mai ieta anne ao n onimakinna—ao n iria—ngkana e roko. I ataia ma te aki nanokokoraki bwa te Uea E tangiriia naake a roko n te bootaki ni katabu ibukin te Frankfurt Tembora bwa a na ongo te koaua ae mwaaka, man riinga te nano mairoun Ana toro te Tari Peter Mourik.

Tariu ao mwaaneu aika tangiraki, te reitaki ma Tamaraare i Karawa—n raongaki ma ara tataro Nakoina ao Ana kairi mai ieta nakoiira—bon te bwai ae riai bwa ti aonga ni kona n totokoi kangangan ao kataaki n te maiu aei. E kaaira te Uea, bwa ti na kaniira ma Ngaia, ao E na kaniia ma ngaira. Ngkana ti ukoukoria raoi ma nanora ni koaua, ao ti na kunea.⁷ Ngkana ti karaoia, ao ti na namakina te Tamnei ae Raoiroi ni maiura, ni katauraoia nakoiira te nano ao te ungannano n tei ni korakora ao ni matoatoa n te raoiroi—n tei n taabo aika tabu n aki kamwaingingaki.”⁸

Ngkai, te aonaaba aei e bibitaki ao ti kakoaua bwa reirei aika tamaroa ibukiia aomata e moanna ni mamara, ti na uringa ana berita te Uea aika tikiraoui nakoia naake a Onimakinna: “Tai maaku; bwa Ngai atuam: tai bwara n nano; bukina bwa Ngai te Atua: N na kakorakorako; eng, N na buokiko; eng, N na taua ataim ma baiu ae etieti.”⁹

Te berita teraa! Ana riki bwa ara kakabwaia, I tataro ma nanou n aran ara Uea ao te Tia
Kamaiu ae tabu, Iesu Kristo, amen.

Bwaai aika ana taraaki

1. Jonathan Sacks, “Reversing the Decay of London Undone,” *Wall Street Journal*, Aug. 20, 2011 online.wsj.com; emphasis added. Note: Lord Sacks is the chief rabbi of the United Hebrew Congregations of the Commonwealth.
2. Te Otinako 20:3–4, 7, 8, 12–17.
3. Moronaai 8:18.
4. 1 I-Korinto 2:14.
5. Itaia 32:17.
6. 3 Nibwai 18:18–20.
7. Doctrine ao Covenants 88:63.
8. Doctrine ao Covenants 87:8.
9. Itaia 41:10.